

LA ÎNCEPUT NU A FOST AȘA

**Notițe din intervențiile lui Davide Prospero și Julián Carrón
de la Ziua de început de an a adulților și studenților din CL
Mediolanum Forum, Assago (Milano),
30 septembrie 2017**

JULIÁN CARRÓN

Să cerem acea sărăcie pe care Cel-fără-nume al lui Manzoni ne-a făcut să ne-o dorim de multe ori anul acesta, fiindcă fără ea nu avem dispoziția necesară pentru a începe, și totul devine inutil. Să o cerem cântând imnul către Spiritul Sfânt.

Discendi Santo Spirito

The things that I see

Negra sombra

DAVIDE PROSPERI

Bine ați venit! În primul rând îi salutăm pe toți cei prezenți și orașele din Italia și din străinătate care sunt în legătură directă cu noi, pentru acest moment cu care vrem să începem anul. Aș vrea să încep propunând din nou întrebarea Exercițiilor Fraternității pe care am adus-o în discuție vara aceasta: «Salvarea a rămas interesantă pentru mine?». Acest cuvânt, de multe ori uitat în fața dificultăților, a incoerențelor și a greutăților vieții, a devenit dintr-o dată familiar pentru noi. Cuvântul *salvare* conține tot sensul propriei limite, al propriului rău, să spunem chiar tot sensul propriului nimic, și cu toate astea conține aspirația către o împlinire a binelui, a măreției pentru care inima noastră simte că este creată. Totuși vedem cum salvarea ni se pare imposibil de atins, pentru că simțim că nu o merităm (cel puțin, cine are un minim de conștiință de sine nu se poate să nu se fi gândit vreodată așa) și ni se pare că toate eforturile noastre sunt insuficiente ca s-o recâștigăm. În schimb, ipoteza lui Isus în fața lui Zaheu, cum spunea Carrón la Exerciții, răstoarnă complet situația. Spune Evanghelia după Luca: «Astăzi salvarea a intrat în această casă» (cfr. Lc 19,1-10). Salvarea este Cristos, persoana Sa, și noi am fost surprinși de privirea Sa,

și ne-a schimbat. Nu neapărat a schimbat imediat interesele noastre, nici nu ne-a dat imediat capacitatea de a nu mai greși sau măcar de a ne corecta. Ceea ce se schimbă este că, în primul rând, ne-am dat seama de prezența Sa, datorită unei atractivități care a dat buzna în viața noastră și ne-a atras spre El. *Gratuitatea* tinerilor care anul acesta, la Meeting, au petrecut ore în șir în caniculă pentru a asigura serviciul de ordine din parcuri sau cei care curățau sălile și spațiile expoziționale (și plăteau pentru asta!), lucru care a impresionat pe oricine, această gratuitate nu poate fi înțeleasă dacă cineva se gândește că este doar rodul unui efort de generozitate. Această gratuitate este posibilă doar dacă cineva este deja plin de satisfacție pentru ceea ce a primit. *Recunoștința* este ceea ce am văzut strălucind în ochii acelor tineri, așa cum se vede la mulți adulți implicați în societate. O vedem strălucind pentru că este expresia unui eveniment prezent, care poate se întâmplă acum pentru prima dată în viața cuiva sau se reîntâmplă după mulți ani. Eu am văzut asta mergând în multe vacanțe și participând la multe gesturi pe care le-am făcut vara aceasta.

Vreau să povestesc un episod personal care mi s-a întâmplat în urmă cu ceva vreme: era una din acele zile (care cred că i se întâmplă oricui) în care ajungi seara să spui: «Azi n-am făcut mare brânză». Dar, spre deosebire de alte dați, m-am trezit în genunchi spunând: «Doamne, eu azi nu am nimic ce să-ți dau, dar sunt aici». Și asta a schimbat, a schimbat totul în mine: «Tu, Doamne, ești, de asta exist și eu, și de asta mâine mai pot încă să sper, chiar dacă azi nu am nimic ce să-ți dau». Eu cred că este caracteristic staturii umane să vrea ca propria viață să fie utilă. Don Giussani, la 23 de ani, scria: «Eu nu vreau să trăiesc inutil: este obsesia mea» (L. Giussani, *Lettere di fede e di amicizia ad Angelo Majo (Srisori de credință și prietenie către Angelo Majo, n.tr.)*, San Paolo, Cinisello Balsamo-Mi 2007, p. 33). E o micime sufletească și o meschinărie să mă gândesc că valoarea vieții constă doar în ceea ce îmi poate oferi viața. Vastitatea inimii mele (vastitatea inimii fiecărui om) dorește ca ceea ce sunt eu să poată fi util totalității, și, deci lumii. În schimb, noi, de multe ori suntem tentați să identificăm utilitatea vieții noastre doar cu ceea ce putem avea noi sau cu ceea ce suntem în stare să facem noi. Și de asta ne gândim: «Azi n-am făcut mare brânză, n-am făcut nimic bun, și deci a fost totul inutil». Dar se poate întâmpla să ne dăm seama, și mie mi s-a întâmplat, ne dăm seama că există o utilitate mai mare: utilitatea trăirii dependenței de Dumnezeu. Adică, utilitatea vieții este să îi corespunzi Celui care te iubește, înseamnă să faci ceva care este util pentru Cel care te vrea, poate și numai acceptând pur și simplu să ești, să depinzi de Cel care te face să ești acum, așa cum s-a întâmplat vara asta în

povestea dramatică a lui Charlie Gard, care ne-a mișcat. Pentru mine, ceea ce determină utilitatea vieții rezidă în ceea ce Altcineva, care te face să exiști, vede în tine, nu e ceea ce vrei tu de la tine. Și deci viața devine utilă atunci când devine ascultare: în mod ultim este o disponibilitate față de prezența lui Cristos, o capitulare în fața acelei măreții pe care Altcineva, poate în mod diferit față de cum ai face tu, vrea s-o realizeze în tine și cu tine, pentru întreaga lume. Trăim pentru ca Cristos să fie recunoscut oriunde, trăim pentru gloria umană a lui Cristos. Și atunci vreau să te întreb: cum ne putem ajuta să trăim conștiința acestei dependențe?

CARRÓN

Căruia dintre noi nu i-ar plăcea să fie surprins de ceva care face totul să cânte, cum spuneau cuvintele cântecului *Negra sombra*? Când are loc un astfel de eveniment, e ușor de recuoscut, atât de mult corespunde așteptării inimii. Imediat sesizăm, pentru că face ca totul în viața noastră să cânte. «Dacă ochii cântă, de fapt tu cânți, dacă plâng, de fapt tu plângi, [...] ești [tu] noaptea și aurora. Te ești în toate și ești totul pentru mine, în mine [...] sălășluiești» (R. de Castro-J. Montes Capón, *Negra sombra*, în *Canti*, Soc. Coop. Ed. Nuovo Mondo, p. 292). Depindem întru totul de acel Tu.

Noi descoperim cu adevărat ce anume așteptăm atunci când Îl recunoaștem, în evenimentele prin care ne vine în întâmpinare, datorită capacității Sale de a face să vibreze tot ceea ce trăim și ce atingem. Nu e nevoie de niciun „echipament” special, e suficient să se întâmple propunându-i se inimii noastre. E suficient să vedem lucrurile pe care Dumnezeu le face și plângem de emoție, cum spuneau cuvintele cântecului *The things that I see* (în *Canti*, op.cit., p. 344).

Când cineva trăiește această experiență elementară nu poate decât să dorească ca acel „tu” să nu-l mai lase niciodată: «Nu mă lăsa niciodată, umbră ce mereu mă surprinzi», încheia *Negra sombra*. Dorința de a depinde de acea prezență face ca deja totul să fie diferit. Cât de mult ne-ar plăcea să fim mereu surprinși de un eveniment care face să devină totul nou! Atunci vom descoperi într-un mod tot mai desăvârșit că dacă ceva cântă este pentru că Tu faci să cânte, dacă vibrează este pentru că Tu faci să vibreze, pentru că Tu ești în toate, pentru că Tu sălășluiești în mine.

Când nu predomină surpriza acestui eveniment, ce anume ajunge să aibă întâietate?

1. FORMALISMUL

Așa cum am spus adineaori, atunci când se întâmplă un eveniment care îi corespunde vieții, e ușor să-l identificăm; și e la fel de ușor să ne dăm seama atunci când nu se întâmplă, pentru că nu mai există cântec în zilele noastre, devine totul plat, formal. Și bucuria dispare. E atât de clar încât nu se poate să nu observăm.

«Simt că am ajuns la o răscruce esențială a existenței mele, la unul din acele momente imposibil de amânat, un moment decisiv». Sunt cuvintele unui prieten, pe care le-am citit la Școala de comunitate din iunie și care m-au însoțit toată vara, pentru că identifică unde este înșelătoria. Scrisoarea lui continua (reiau doar câteva pasaje): «Credința mea este formală, felul meu de a trăi este în mod esențial moralist (câte lucruri „nu se pot face” sau, viceversa, „nu se poate să nu le faci”: chiar și gesturile mari – Colecta Alimentară, Banca Farmaceutică, Corturile de Crăciun, caritativa, fondul comun, Exercițiile, Școala de comunitate etc). [Deci nu e că nu ar participa la gesturi și inițiative.] Dar testul (tot timpul același nemilos test), cel al bucuriei, mă rupe: nu există bucurie! Există, în cel mai bun caz, un fel greoi, plin de pretenție și egoism de a mă raporta la toate. Și nu mai suport. Aș vrea să fiu bucuros. În schimb mă trezesc imediat în rutină». În acest punct, prietenul nostru înțelege cât de mult s-a îndepărtat de dependența care ne generează pe toți: «Cristos este într-adevăr izolat față de inima mea. Salvarea nu poate să nu mă intereseze, dar o concep mereu după un model al meu. Și după mulți ani petrecuți în istoria mișcării noastre nu pot să cred că sunt atât de „redus”. Bucuria e mereu în altă parte!».

Scrisoarea aceasta ne ajută să ne dăm seama de ceea ce spune don Giussani (ne-am amintit asta și la Exercițiile Fraternității): «Orice expresie a unei mișcări cum este a noastră, dacă nu face ca din adâncul situațiilor concrete de viață pe care le trăim să se nască apelul la memoria prezenței lui Cristos [dacă nu crește conștiința dependenței de El], e inutilă. Ba mai mult, înrăutățește situația umanului, pentru că favorizează formalismul și moralismul. Ar face ca evenimentul dintre noi – eveniment pe care ar trebui să-l păstrăm cu teamă în ochi și în inimă ca criteriu al comportamentului pe care îl avem unii față de ceilalți –, să se reducă la refugiu sociologic, la poziție socială» (L. Giussani, «Apendice», în Id., *Alla ricerca del volto umano (În căutarea chipului omenesc*, n.tr.), Jaca Book, Milano 1984, p. 90). Dacă noi nu trăim tot ceea ce ni se dă ca pe un strigăt care ne trimite la memoria lui Cristos, nimic din ceea ce facem nu va fi în stare să

ne satisfacă și să ne dea bucuria pe care de altfel ne-o dorim. Evenimentul de viață care ne-a străpuns va fi redus la „lucruri de făcut”, care vor fi ca o notă de plată ce trebuie achitată ca să aparținem companiei noastre.

Nu întâmplător, don Giussani ne pune în gardă cu privire la formalismul cu care participăm la gesturile care ne sunt propuse, fotografând acest formalism cu următoarele cuvinte: «Nu suntem în regulă pentru că facem Școala de comunitate [...] [sau] pentru că participăm la sfânta Liturghie [...], nu suntem în regulă pentru că împărțim fluturași sau ne lipim pe geamuri *tatze-bao*. Aceasta poate fi formalitatea cu care cineva plătește taxa la realitatea socială la care aderă. Dar când toate acestea devin experiență? Atunci când îți spun ceva ție și mișcă [...] ceva în tine» (L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983) (Oameni fără patrie (1982-1983)*, n.tr.), BUR, Milano 2008, p. 194).

«Cum putem ieși din această situație?», se întreabă prietenul nostru. Experiența pe care a trăit-o i-a oferit niște sugestii prin simptomele care s-au ivit (formalismul, rutina, acel «nu mai suport»), dar el are deja modelul lui pentru a ajunge la salvare și nu e dispus să-l schimbe: «Să nu vină nimeni să-mi spună că neliniștea pe care o simt e un „bine”, pentru că chiar nu înțeleg asta. Să nu vină nimeni să-mi spună că (eventualul) meu strigăt [...] „e util”, și că Cristos este și în el, că mă așteaptă, și că tot ceea ce trăiesc nu este pentru nimic altceva decât pentru mine! Toate acestea le înțeleg doar la nivel formal, dar nu existențial. După mult timp sunt din nou la „punct [și] de la capăt”».

Dar cum poate prietenul nostru să înțeleagă ceva la nivel existențial, dacă refuză să apuce pe unicul drum care l-ar face să înțeleagă?

Care este drumul?

2. DRUMUL EXPERIENȚEI ȘI AL ISTORIEI

Ca să înțelegem ceva la nivel existențial, e nevoie de o atenție față de experiența pe care o trăim, o atenție la „simptomele” pe care ea ni le oferă în mod continuu. Modul prin care Misterul ne face să înțelegem lucrurile e mereu istoria. Ne-a amintit-o neobosit: «Pentru mine istoria e totul; eu am învățat din istorie» (citată în A. Savorana, *Vita di don Giussani (Viața lui don Giussani*, n.tr.), BUR, Milano 2014, p. VIII).

Dar poate exista în noi o rezistență înverșunată în fața provocării realității. Ca și cum n-am reuși să înțelegem ce anume indică aceste simptome, ca și cum nu le-am sesiza rațiunea. Dar ele sunt

precum strigătul pe care Dumnezeu, plin de duioșie față de noi, îl face să izbucnească dinăuntrul măruntaielor noastre. Ca și cum ne-ar zice: «Nu îți dai seama de nevoia ta de Mine prin simptomele pe care le vezi la tine? Nu îți dai seama pentru că ți-ar zice altcineva, sau pentru că ți-aș trimite un înger, ci îți dai seama tocmai datorită acelor simptome!». Asta și pentru că, dacă cineva nu e dispus să recunoască ceea ce iese la iveală în propria experiență, dacă nu este atent și nu urmează simptomele, «nici chiar dacă ar învia cineva din morți, nu ar fi convins», cum spune Isus la un moment dat (cfr. Lc 16,19-31).

În schimb, când cineva e dispus să recunoască un simptom ca fiind ceva pozitiv, ca o chemare a Misterului, uitați ce se întâmplă! O prietenă de-a noastră, Mireille, a povestit că, la un moment dat, în viața ei de familie, fără să își dea seama, a neglijat originea iubirii ei, a neglijat începutul raportului cu bărbatul pe care îl luase de soț. Și tocmai asta a devenit pentru ea o provocare: s-a întâmplat ceva, ceva ce Misterul a folosit ca s-o provoace, ca s-o facă conștientă de lucrul pe care îl neglijase. Nu a fost o criză de cuplu frapantă, continua să facă toate lucrurile de dinainte, dar pierduse originea. De fapt povestește: «Suntem împreună, facem lucrurile împreună, ne ocupăm cu grijă de copii, de casă, suntem solicitați de familiile noastre, casa noastră primește în fiecare weekend unii copii ai străzii pe care îi însoțim, fiecare își face bine munca, ne ajutăm chiar unul pe altul la muncă, dar [iată punctul] ne-am detașat, ne-am distanțat unul de altul. Dorința exprimată de cineva [care s-a arătat interesat de ea] m-a făcut să înțeleg că [problema] nu e atât faptul că între mine și soțul meu s-ar fi instaurat o stinghereală, o distanță, ci că Cristos nu mai este punctul de pornire a cotidianității noastre. [Iată cum pot fi înțelese lucrurile în mod existențial.] Ceea ce ardea în noi, și care ne făcuse să mergem împotriva curentului față de cultura locului despre căsătorie, era focul ce venea de la Cristos. Acest foc ne-a purtat spre o viață de cuplu atât de frumoasă încât ne simțeam unici pe lume, dar azi ne rămân tăciunii care riscă să devină cenușă ... Ceea ce simțim acum este greutatea cotidianității noastre». E ușor de recunoscut când focul ce vine de la Cristos nu mai arde: greutatea cotidianității scoate în evidență acest lucru, viața nu mai cântă.

În acest punct, se vede dacă cineva e cu adevărat dispus sau nu să învețe din ceea ce se întâmplă, adică să sesizeze un simptom recunoscându-l ca oportunitate. Aflându-se într-o situație ca cea descrisă de Mireille, cineva ar fi putut zice, lamentându-se: «Dar cum, cum de încă sunt așa? Sunt tot în această situație după atâția ani?». Ea nu, ea a fost bucuroasă – scrie – să «descopere cum Domnul, în genialitatea lui, s-a folosit de o întâlnire oarecare ca să ne restituie nouă înșine»,

adică a venit să aibă din nou grijă de ea și de soțul ei. Soțul, în fața cuvintelor soției, a recunoscut același lucru și i-a zis: «Iubirea noastră a crescut ca un copac, pe care păsările vin să se așeze, și sub care oamenii găsesc umbră [casa lor e mereu deschisă] ... ai dreptate! Dacă încetăm să ne alimentăm de la sursă, ne vom usca. Nimic din ceea ce vedem nu va mai fi posibil!».

Cine nu ar vrea să aibă astfel de prieteni? «În umilința lor se află sămânța unei lumi noi», a spus Papa recent, concluzionând cu o invitație: «Frecventează persoanele care și-au păzit inima ca pe cea a unui copil» (Francisc, *Audiență generală*, 20 septembrie 2017).

Așadar, chestiunea este dacă noi suntem dispuși față de modalitatea prin care Dumnezeu, prin intermediul realității, «ne forțează ușile»: poate fi apariția unei probleme în dragoste, cum am văzut, sau altceva. Nu știm bine care va fi modalitatea cu care Misterul ne va chema, cum va hotărî să forțeze ușa noastră, să ne reia, fără să ne lase să continuăm să facem lucrurile care nu ne spun nimic. E impresionant! Noi ne gândim că știm deja cum trebuie să meargă lucrurile, le facem, și nu se întâmplă nimic, totul devine arid. Atunci Domnul trebuie să ia inițiativa cu îndrăzneală ca să ne facă să ieșim din formalismul în care ne sufocăm.

«Pentru mine istoria este totul; eu am învățat din istorie». Acum înțelegem mai bine de ce don Giussani nu obosea niciodată să ne-o repete.

Atunci, ce rost are să luăm în serios simptomele?

3. RECUPERAREA ÎNCEPUTULUI

Ceea ce ni se întâmplă, „simptomele” pe care le simțim în noi sunt ca să ne ajute să recuperăm *începutul*, originea, puritatea originară a unei experiențe, ceea ce ne-a cucerit și ne-a atras. Mireille ne-a arătat în mod spectaculos cum prin aceste simptome și-a dat seama că Cristos nu mai era punctul de pornire a cotidianității ei. În lumina celor întâmplate ei, putem înțelege mai bine ceea ce a povestit don Giussani în timpul Exercițiilor Fraternității din 1982 (și pe care le citim acum cu toții, grație publicării cărții *Una strana compagnia (O companie ciudată, n.tr.)*. Pare că ar fi vorbit pentru a răspunde la situația pe care o descriem acum, ca să ne ajute să înțelegem experiența pe care o trăim acum și care ne atinge fibrele cele mai personale. Experiențele deosebite ale fiecăruia sunt întotdeauna un ajutor pentru înțelegerea lucrurilor celor mai importante pentru toți.

Să ascultăm așadar, ce spune don Giussani: «Într-una din serile trecute, la o întâlnire, la Milano, observam că, în acești ani, de vreo cincisprezece ani încoace [spunea asta în 1982], în toți acești ani ai drumului nostru, e ca și cum Comunione e Liberazione, mișcarea, ar fi construit pe valorile pe care ni le-a adus Cristos. Astfel, tot efortul depus la nivelul asociațiilor, al operelor, în caritativa, la nivel cultural, social, politic a avut în mod cert scopul de a ne mobiliza pe noi înșine și lucrurile, conform unor înalte idealuri, a unor idei de valoare pe care Cristos ni le-a făcut cunoscute. Dar la început [...] nu a fost așa» (*Una strana compagnia*, BUR, Milano 2017, p. 88). O spune don Giussani, vorbind despre situația mișcării, dar ar putea s-o spună Mireille și prietenul din scrisoare: «La început nu a fost așa».

Și cum a fost la început?

«La începutul mișcării, în primii ani, nu s-a construit pe valorile pe care ni le-a adus Cristos [nu asta era prima preocupare], ci s-a construit [nu e că nu s-ar fi construit] pe Cristos, oricât de naiv credeți că ar fi fost, dar tema inimii, mobilul persuaziv era faptul lui Cristos [...]. La început se construia, se încerca să se construiască pe ceva care se întâmpla [ca atunci când doi încep să fie împreună: ceea ce se întâmplă între ei este ceea ce îi face să facă tot], nu pe valorile aduse, și deci pe inevitabila noastră interpretare a acestora: se încerca să se construiască pe ceva care era pe punctul de a se întâmpla și care ne cuprinsese. Oricât de naivă și de exagerată ar fi fost, aceasta era o poziție pură. De aceea, pentru că am abandonat-o cumva și ne-am certificat pe o poziție care a fost mai ales, aș zice, o „traducere culturală” mai mult decât un entuziasm pentru o Prezență, noi nu îl cunoaștem – în sensul biblic al termenului – pe Cristos, noi nu cunoaștem misterul lui Dumnezeu, pentru că nu ne este familiar» (*ibidem*, p. 88-89).

Aici se vede foarte clar cum reperează don Giussani schimbarea de poziție, mutarea ce a avut loc: de la entuziasmul pentru o Prezență la o poziție definită de o „traducere culturală” sau de o serie de activități, toate bune – atenție! –, fiindcă nu e ca și cum Mireille nu ar face niște lucruri foarte bune, la fel ca prietenul din scrisoare. Dar asta nu e suficient. Sărăcia noastră, setea noastră, e infinit mai mare decât ceea ce facem. Lucrul de care avem nevoie nu poate găsi răspunsul adecvat într-o cultură sau într-o etică. Această mutare poate avea loc la nivel personal, în raportul de iubire dintre un soț și o soție, între prieteni, se poate întâmpla în viața fiecăruia sau în viața mișcării, și consecința teribilă a acesteia, arată don Giussani, este că «noi nu îl cunoaștem pe Cristos» și deci bucuria nu se ivește pe chipurile noastre. Facem toate lucrurile, dar

ceea ce ne pune în mișcare nu este entuziasmul pentru prezența lui Cristos, ca la început. «La început [...] nu a fost așa» (*ivi*).

Dar cum a fost la început? Giussani este categoric: «Cristos, rațiunea existenței, Cristos, motivul creativității noastre [nu există nicidecum o lipsă de creativitate, drept pentru care], nu prin mijlocirea interpretării, ci dintr-o dată: nu există altă poziție care să poată fi creștină decât aceasta». Continuă: «Tot restul – mobilizarea existenței și a creativității – va veni după, dar Cristos ca rațiune a existenței și motiv al creativității, asta e ceva ce trebuie recuperat. E ca și dorința plină de pasiune pentru a recupera puritatea originală a vieții mișcării noastre, pe care mulți nu o cunosc» (*ibidem*, p. 89). Îmi doresc ca fiecare să poată percepe întreaga pasiune a lui Cristos pentru viața noastră în acest strigăt al lui Giussani: această puritate originală trebuie recuperată. Prieteni, asta e de recuperat și de către noi azi, dacă vrem să nu ajungem, așa cum am văzut mai înainte, într-o situație în care, până la urmă cineva ajunge să se sufocă pentru că nimic din ceea ce face nu îl umple de bucurie.

Mă impresionează cum, chiar în prietenii noștri cei mai tineri, apare, din măruntaiele vieții, aceeași urgență de a recupera această puritate originală. Îmi scrie un băiat de la GS: «Am avut o vacanță aproape perfect „cielină”, așa putea zice. Printre vacanțele comunității, călătorii, serate, Meeting, practic nu m-am oprit niciodată. Dar apoi, revenirea acasă. Cred că a fost una dintre cele mai urâte reveniri acasă din vacanțele mele. Nu era nostalgie, nu era lipsă, nu era un gol. Era un hău, o rană atât de mare, un strigăt atât de puternic, încât nu l-am putut sufoca. Toate acele chipuri, acumulate de-a lungul verii, mă asaltau și atunci mi-am dat seama de un lucru: de multă vreme nu mai spuseseam o rugăciune, dar nu o *Bucură-te, Marie* sau *Tatăl nostru* [recitate în mod formal], nu, o rugăciune adevărată, un dialog cu Domnul, un moment în care să stau [în fața Lui] față în față, ca să înțeleg cine sunt. Poate că în toată aceste vreme oi fi făcut eu „totul”, dar m-am pierdut pe mine însumi. Pentru că acest tot, fără Cristos, e un gol. De fapt, așa cum El îmi dă totul, tot așa îmi cere totul. Mi-am dat seama că trăiam creștinismul „fără” Cristos. Primul lucru pe care l-am găsit a fost prezența Sa [începutul a fost dominat de fascinația pentru prezența Sa], dar cu trecerea timpului am găsit atât de multe alte lucruri, încât am uitat de El. Cum e posibil să trăiesc mișcarea fără să uit de El? Cum pot păstra vie prezența Lui în mine?».

Iată mutarea: îl uit pe Cristos în timp ce fac totul; trăiesc mișcarea uitând de El. Dar iată, în același timp, noutatea: începem să ne dăm seama când ne lipsește El.

Așadar, pentru a începe să răspundem la întrebarea pusă, ne convine să înțelegem rechemarea lui don Giussani, fiindcă viața nu ne va oferi reduceri. «Datorită acestei schimbări [de la entuziasmul pentru o Prezență la o „traducere culturală” ca motiv al vieții; o spune în 1982!] a devenit atât de ușor să identificăm experiența noastră cu o implicare activistă, organizatorică sau culturală, uneori definită și condusă atât de exclusivist și de autoritar» (*Una strana compagnia*, op. cit., p. 89).

Pentru a recupera poziția pură a originii, și deci acea dependență care face ca totul să cânte, e necesar să înțelegem ce anume înțelege Giussani prin «traducere culturală», care în timp a predominat asupra entuziasmului pentru o Prezență. Spune în 1991, și e impresionant să ne dăm seama cum el ne-a însoțit mereu: «Cel mai subtil atac la forța mișcării noastre are loc din partea celui care pune înainte de orice cuvântul cultură. Este contrariul: cultura izvorăște [din eveniment], din decizia pentru existență. Cultura primară – cum o numește Ioan Paul al II-lea – este eul care îi aparține evenimentului. E o pierdere de vreme atunci când nu se centrează obiectivul, care este evenimentul. Să reluăm evenimentul, să punem din nou în centru obiectivul, înseamnă să răspundem și la restul. Acesta este punctul important: nu o antipatie față de cultură, ci un contraatac bazat pe originea culturii» («Coresponsabilitate», *Litterae Communionis CL*, n. 11/1991, p. 34).

4. CREȘTINISMUL CA IDEOLOGIE ȘI CREȘTINISMUL CA TRADIȚIE

În 1998 don Giussani revine în alți termeni la același subiect: «Anul acesta a devenit clară distincția pe care am descoperit-o între ideologie și Tradiție» (L. Giussani, «Avvenimento e responsabilità», *Tracce*, n. 4/1998, p. III). Și continuă, adăugând la asta o altă diferență, cea dintre ideologie și Eveniment. Spune: «Punctul de pornire a creștinului este un Eveniment. Punctul de pornire a celorlalți este o anumită impresie despre lucruri» (*ivi*), care devine preconcept și se dezvoltă apoi într-un discurs, adică într-o ideologie. E suficient ca cineva să ne rănească pentru a putea vedea cum întreaga noastră atitudine este dominată de impresia pe care acest fapt o determină în noi, pe baza căreia apoi construim un preconcept și o viziune asupra lucrurilor.

În schimb, punctul de pornire a creștinului în fiecare raport este un un Eveniment. Ce înseamnă? Vedem asta din episodul cunoscut de noi toți, cu deținutul, al cărui reacție, după o percheziție

nedreaptă, nu era determinată de impresia chiar urâtă pe care o avusese cu privire la modul în care fusese percheziționat, ci era determinată de un Eveniment care intrase în viața lui și care trezise în el o poziție diferită în fața nedreptății suferite: «Cum ar putea paznicul să se poarte altfel, dacă nu a avut aceeași experiență pe care am avut-o eu, adică dacă faptul lui Cristos nu l-a cuprins așa cum m-a cuprins pe mine?». Acest exemplu explică lucruri care uneori ni se par greu de înțeles. E simplu: este imediat evident că punctul lui de pornire în raportul cu acel paznic nu a fost impresia avută, ci un Eveniment care îl cuprinsese și care îl cuprindea chiar și în acel moment, schimbându-i reacția. Fără acest eveniment, de fapt, totul ar fi determinat în mod exclusiv de complicațiile circumstanțelor.

Dar, pentru ca să devină punct de pornire, e nevoie ca evenimentul să se întâmple acum, spune Giussani: «Dacă [...] originea, temelia, principiul care stă la baza întregii experiențe umane este un Eveniment», este doar pentru că se întâmplă acum. «Acest Eveniment se înțelege pentru că are loc acum» (*ivi*). Îl înțeleg, îi percep lovitura, îi experimentez puterea de schimbare, pentru că are loc, se întâmplă acum, nu pentru că „știu deja”. Evenimentul e chiar ceea ce eu nu știu deja.

De ce mă impresionează atât de mult exemplul cu deținutul? Pentru că evidențiază faptul că acest eveniment se înțelege fiindcă ne schimbă, nu pentru că eu am concepția justă despre el. Știm cu toții foarte bine ce anume este evenimentul, și totuși deseori reacționăm într-un mod total diferit de el. Cum de? Fiindcă nu e suficient să știm, așa cum nu e suficientă o impresie de-a noastră despre lucruri. Testul dacă evenimentul se întâmplă acum sau nu – testul, cu alte cuvinte, că nu e vorba de o teorie, de a ști ceva în mod abstract, ci de un fapt real, care se întâmplă acum, mie, și pe care îl recunosc și îl primesc, și devine punct de pornire a oricărei mișcări pe care o fac – testul este felul în care mă raportez la persoane și la lucruri. Testul este noutatea pe care o surprind în mine, în modul de a reacționa. De aceea eu nu pot vorbi de acel prieten deținut fără să mă gândesc la Isus; cu modul lui de a reacționa ni-l face contemporan pe Isus. Datorită raportului pe care îl trăia cu Tatăl Isus a putut spune, referindu-se la cei care îl răstigniseră și care îl insultau: «tată, iartă-i, căci nu știu ce fac» (Lc 23,34). Se putea uita așa la schingiuitorii lui doar datorită acelei dependențe, datorită acelei familiarități unice pe care o avea cu Tatăl. Atitudinea pe care o mărturisește Cristos exprimă întreaga noutate culturală pe care a adus-o El în lume. Pentru a o înțelege e nevoie să recunoaștem ce anume se întâmplă în adâncul lui Isus.

Asta ne introduce la următoarea întrebare: «Cum poate un eveniment să circule, să-i fie transmis celui care sosește acum?». Răspunde don Giussani: «Dacă este un Eveniment care se repetă, se

repetă în fiecare zi». Un Eveniment se comunică întâmplându-se. Creștinismul este un Eveniment și se transmite de la o persoană la alta ca eveniment. Nu se comunică precum un complex de învățături sau de precepte, nu e reductibil la o concepție sau la o cultură. Aici se joacă totul. Altfel creștinismul e redus la ideologie. O reducere care poate domina chiar «modul de a concepe multa cateheză creștină», chiar și modul de a face Școala de comunitate, chiar «modul de a percepe creștinismul și Biserica» (L. Giussani, «Avvenimento e responsabilità», *Tracce*, n.4/1998, p. III). Prin ce anume se recunoaște un creștinism redus? Prin faptul că nu ne schimbă.

Aceasta este contribuția pe care don Giussani i-a adus-o vieții Bisericii, cum a spus cardinalul Ratzinger la înmormântarea sa: «Doar Cristos dă sens tuturor lucrurilor din viața noastră; mereu, don Giussani a păstrat privirea vieții sale și a inimii sale ațintită spre Cristos. Așa a înțeles că creștinismul nu este un sistem intelectual, un pachet de dogme, un moralism, ci că creștinismul [...] este un eveniment» (J. Ratzinger, *Omilia înmormântării lui don Giussani*, Milano, 24 februarie 2005, în A. Savorana, *Vita di don Giussani*, op. cit., p. 1188). Dar înainte de el o scrisese Ioan Paul al II-lea în 2002, în scrisoarea pentru cei douăzeci de ani ai Fraternității: «Creștinismul, înainte de a fi un complex de doctrine sau o regulă [...], este [...] „evenimentul” unei întâlniri. Aceasta este intuiția și experiența pe care Dumnezeuoarăți ați transmis-o în acești ani multor oameni care au aderat la mișcare» (Ioan Paul al II-lea, *Scrisoare către don Giussani*, 11 februarie 2002, în *ibidem*, p. 1095).

Această intuiție și această experiență trebuie recuperate, dacă nu vrem să ajungem sufocați datorită faptului că am redus ceea ce avem în mâna noastră. În acest caz mișcarea nu va mai fi conform naturii ei originare, chiar dacă vom continua să facem și să spunem multe lucruri.

Don Giussani ne invită să facem un pas în direcția acestei recuperări: «Această „circulație” a unui Eveniment ca totalitate a vieții, ca explicație totală a vieții și a istoriei, se numește Tradiție». Să fim atenți cum o descrie el, ca să nu ne lase să o reducem la ceva deja știut: «Tradiția este o memorie care continuă [și imediat se corectează], mai bine, este un eveniment care continuă ca memorie, în memorie. Nu e atât un eveniment care continuă pentru a fi descris de o memorie: este memoria străpunsă [impresionant!] de ceva mai mare, de ceva mai puternic [ca să nu se cristalizeze în doctrină], și de aceea devine semnul unei continuități istorice». Vedem asta la discipolii de la Emaus: doar atunci când memoria faptelor vieții lui Isus, pe care ei le cunoșteau bine și pe care le povesteau noului tovarăș necunoscut, doar când această memorie a fost

«străpunsă» de întâmplarea lui Isus înviat, cei doi discipoli sunt schimbați și înțeleg. Don Giussani continuă: «Fie memoria este înțeleasă în mod reductiv în sens naturalist [...] – [ca] o amintire din trecut, o amintire devoționistă, simpatică, simpatetică, bună, frumoasă, care ne face inima mai umană și numai când ne gândim –, fie memoria poate fi totul!», este totul. Adică: memoria este acest eveniment care are loc mereu din nou, pe care nu îl putem produce noi, care nu depinde de o inițiativă a noastră sau de o părere a noastră. «Prima poziție [care identifică memoria cu o amintire] constă în reducerea la principiu a modului în care omul concepe lumea, a modului în care simte și tratează viața (pre-concept)» («Avvenimento e responsabilità», op. cit., p. III-IV).

Dar – atenție la ceea ce urmează - «dacă creștinismul devine asta, dacă este transmis mai departe ca o concepție, ca doctrină, ca mod de a concepe și de a trata, atunci și creștinismul devine o ideologie. E ceea ce am avut noi de obiectat la situația Bisericii vremurilor moderne: modul de a concepe moralitatea nu se naștea de la Cristos, de la evenimentul lui Cristos, ci ca producție eficientă a unei interpretări a vieții, pe care inima o privea cu simpatie, documentată în mod critic (s-a încercat cel puțin), astfel încât ontologia a fost uitată, practic a fost [e foarte semnificativ cuvântul pe care îl folosește] „devitalizată”, ca atunci când se scoate nervul unui dinte» (*ibidem*, p. IV).

Ce anume a fost «devitalizat»? Ontologia nouă, adică faptul că creștinismul este un eveniment («Ontologia – adică vestea că Dumnezeu a devenit om și că acest eveniment, în sensul istoric al termenului, continuă în istorie pentru că acel om a înviat: „Voi fi cu voi în toate zilele până la sfârșitul lumii”»; *L'uomo e il suo destino. In cammino (Omul și destinul său. Pe drum*, n. tr.), Marietti 1820, Genova 1999, p. 71). Nu e că această ontologie – cum am văzut în mărturiile pe care le-am citat la început – ar fi „negată”, dar este uitată, considerată un presupus, sau nu mai este punctul de pornire a raportului cu toată realitatea, cum spunea Mireille. Și atunci raportul se goleşte, pentru că nu e în stare să se susțină singur. Faptul că deontologia este devitalizată înseamnă că modul de a concepe și de a trata lucrurile nu mai are ca sursă Evenimentul. «Înțelegeți ce voiam să spun – continuă don Giussani – atunci când am vorbit despre cei zece ani de după '68, în care a predominat între noi ideea culturii nu ca fiind derivată de la Cristos, ci ca acel „a fi recunoscuți de lume datorită unei culturi pe care o aveam”?» (L. Giussani, «Avvenimento e responsabilità», op. cit., p. VII).

Dacă noi nu înțelegem asta, dacă nu recuperăm originea, niciun efort nu va reuși să ne restituie plinătatea pe care doar prezența Sa ne-o poate da, niciun efort nu va reuși să ne facă protagoniștii unei culturi noi, pentru că doar evenimentul Său prezent poate genera o concepție adevărată asupra lucrurilor. Această concepție trebuie să renască în mod continuu de la sursa care a generat-o, și să se arate prin reîntâmplarea unei mărturii vii, trebuie să devină vizibilă în experiența concretă a cuiva. Doar așa se poate transmite, trecând de la un om la altul. Mi-au povestit despre căsătoria unor prieteni de-ai noștri. Colegii miresei, uimiți, o întrebă: «Dar cum, te căsătorești așa tânără? Și pentru toată viața?». După care participă la căsătorie și rămân fără cuvinte, astfel încât, imediat ce ea se întoarce din luna de miere, ei continuă să-i vorbească despre frumusețea nunții. O concepție nouă e constant generată de un eveniment prezent și „circulă” întâmplându-se.

Tradiția, spunea von Balthasar în timpul Exercițiilor ținute cu don Giussani în Elveția la începutul lui 1971, «*traditio*», adică ceea ce Dumnezeu le-a transmis oamenilor, este «dăruirea de sine a Fiului prin Tatăl pentru salvarea lumii» (H.U. von Balthasar – L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo (Implicarea creștinului în lume*, n.tr.), Jaca Book, Milano 2017, p. 89). Aceasta este *Traditio*: dăruirea de sine a lui Cristos pentru lume prin Tatăl, după planul Tatălui. Și această dăruire de sine – Tradiția – nu se poate reduce la o concepție, la o doctrină. «Prezența Evenimentului original, transpunerea azi în viață a Evenimentului original, care a devenit prezent pentru fiecare zi a timpurilor și până acum, se numește Tradiție: ea, deci, constituie repetarea în fiecare zi a Evenimentului primitiv, a Evenimentului original» (L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 66).

Creștinismul redus la ideologie „se lipsește” de Eveniment: în centru nu mai este Evenimentul, ci un sistem de gânduri – care pot fi derivate chiar de la acel Eveniment –, gânduri desprinse de sursă. Rămân consecințele culturale și etice, propuse de dragul lor propriu, într-un soi de autosuficiență, și care, deci, încep în mod inevitabil să degenereze. Asta e ceva ce trebuie înțeles bine.

5. ISPITA „NOASTRĂ” ILUMINISTĂ

În acest punct putem înțelege cu ce anume se luptă don Giussani atunci când spune aceste lucruri: cu acea mentalitate care reduce totul la doctrină. Este tentația Iluminismului, așa cum ne-

a zis papa Benedict al XVI-lea, Iluminism care se gândea că salvează marile adevăruri ale creștinismului, valorile creștine, tot ceea ce a adus creștinismul, desprinzându-l de Evenimentul care l-a făcut și care îl face viu în mod constant. Vedem asta la Kant atunci când afirmă: «Într-adevăr se poate crede ușor că, dacă Evanghelia nu ar fi propovăduit mai întâi legile etice universale [valorile] în puritatea lor totală, rațiunea nu le-ar fi cunoscut în deplinătatea lor, cu toate că acum, *având în vedere că deja există*, fiecare poate fi convins de corectitudinea și validitatea lor prin simpla rațiune» (I. Kant, *Lettera a F.H. Jacobi, 30 august 1789 (Scrisoare către F.H. Jacobi, 30 august 1789, n. tr.)* în Id., *Questioni di confine (Chestiuni de limită, n. tr.)*, Marietti 1820, Genova 1990, p. 105). În vremea aceea a Iluminismului se considera, cum atestă Kant, că toate acestea ar fi putut dura fiindcă rațiunea era deja în stare să recunoască asta, dar în timp aceea tentativă s-a adeverit a fi un eșec. Acum putem înțelege asta, pentru că se întâmplă și în noi și între noi: dacă ne separăm de evenimentul lui Cristos, de evenimentul viu al carismei, ne tulburăm și nu mai e de niciun folos nimic din ceea ce facem.

Noi vom avea de suferit aceeași soartă a Iluminismului, împotriva noastră înșine, dacă nu vom înțelege cum se transmite creștinismul, cum dănuie carisma. Cu toate textele lui don Giussani la îndemână, vom putea eșua. Asta este chestiunea în joc. Discuțiile dintre noi și toată grămada de cuvinte pe care uneori le revărsăm peste noi nu rezolvă problema. Așa cum am văzut prăbușindu-se totul în jurul nostru, tot așa vom putea vedea cum ne prăbușim noi înșine.

Cum putem evita riscul de a fi pradă tentației („iluministe”) de a ne gândi că sunt suficiente textele Evangheliei sau textele lui Giussani? Cum putem evita ca totul să nu se cristalizeze într-o doctrină devitalizată? Să îl ascultăm direct pe Giussani, fiindcă ne-a comunicat tot ceea ce avem nevoie pentru a putea merge: «Evenimentul nu identifică doar ceva ce s-a întâmplat și cu care toate s-au întâmplat, ci ceea ce trezește prezentul, definește prezentul, conferă conținut prezentului, face posibil prezentul. Ceea ce se știe sau ceea ce se are devine experiență dacă ceea ce se știe sau ceea ce se are este ceva ce ne este oferit acum: există o mână care ni le întinde acum, există un chip care ne întâmpină acum, există un sânge care curge acum, există o înviere care are loc acum. În afara acestui „acum” nu există nimic! Eul nostru nu poate fi mișcat, emoționat profund, adică schimbat, decât de o contemporaneitate: un eveniment. Cristos este ceva care mi se întâmplă» (Cfr. ARHIVA ISTORICĂ A ASOCIAȚIEI ECLEZIALE MEMORES DOMINI, document tehnoredactat intitulat «Dedicație 1992 Rimini, 2-4 octombrie 1992»).

De aceea, deja în 1998, spunea: «E o problemă de convertire». Dar convertire la ce anume, la cine? Ca să nu apară niciun echivoc, lămurește imediat sensul invitației sale: «Dacă nu are loc o convertire a ta [a fiecăruia dintre noi], nu la mine [Giussani o spunea referindu-se la sine], ci la Isus care te apucă prin mâna mea, dacă conștiința discursului nostru nu determină convertirea în tine, atunci nu există responsabilitate», nu există răspuns. «Pentru a comunica o viață a carismei care ne-a fost dată, trebuie să trăim convertirea: nu la mine [repetă], ci la ceea ce mi-a fost spus [și dat]» (L. Giussani, «Avvenimento e responsabilità», op.cit., p.VII-VIII).

Aici apare toată caritatea lui Giussani față de noi, fiindcă pentru a ne face să înțelegem lucrurile pe care le spune, nu insistă cu o explicație, ci ne propune un drum: «Eu aș vrea să vă fac să parcurgeți un drum, datorită căruia au apărut toate lucrurile pe care le spun, datorită căruia toate aceste lucruri s-au născut în mine» (*ibidem*, p. VIII). Deci, ca să evităm să reducem ceea ce spune la ceea ce avem noi în minte, la interpretarea noastră, trebuie să învățăm să ne identificăm cu modul prin care lucrurile s-au născut în don Giussani, astfel încât să se poată naște și în noi, azi – așa cum întreabă băiatul de la GS –. Putem înțelege lucrurile pe care le spunea, fără să operăm niciun fel de reducere, doar atunci când aceste lucruri se întâmplă din nou. Și atunci, cum se pot ele întâmpla azi? De unde se nasc? Cum putem azi, să parcurgem din nou drumul în urma căruia s-au născut lucrurile în don Giussani? Unde se întâmplă azi lucrurile pe care ni le spunea el?

16. CONTEMPORANEITATEA LUI CRISTOS, ORIGINE PERMANENTĂ A DIMENSIUNILOR EXPERIENȚEI CREȘTINE

O «cunoaștere nouă presupune [spre deosebire de ceea ce gândea Kant] [...] să fim în contemporaneitate cu evenimentul care o generează și o susține în mod continuu», adică, spus cu cuvintele lui Davide: «cunoașterea nouă presupune» dependența totală. Pentru că totul ne este dat. Calea pentru a trăi ceea ce ne spunem nu este „știu deja și acum mă descurc eu cu inteligența sau cu efortul meu”. Nu-i putem reproșa lui Giussani că nu ne-ar fi avertizat: cunoașterea nouă se afirmă în noi doar dacă suntem «în contemporaneitate cu evenimentul care o generează și o susține în mod continuu». Și «cum această origine nu este o idee, ci un loc, o realitate vie, judecata nouă este posibilă doar într-un raport continuu cu această realitate [vie], adică într-un raport continuu cu compania umană care face să dureze în timp Evenimentul inițial» (L. Giussani

– S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo (A genera urme în istoria lumii, n.tr.)*, Rizzoli, Milano 1998, p. 75).

Don Giussani nu a încetat niciodată să ne învețe care este calea: «Lucrurile pe care le înțelegem, de fapt, nu le înțelegem pentru că ne așezăm în jurul mesei și face un program de studiu pentru a le înțelege, nu le înțelegem ca termen al unui proiect de meditații [„acum am textele și mă descurc eu”]; le înțelegem dacă aderăm ca niște copii la istoria lui Dumnezeu în viața noastră, la istoria prin care El vrea să spargă complet toate ușile noastre, fiindcă de El suntem creați» (L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 140). Drumul e simplu, așa cum scrie această prietenă: «Îmi dau seama că, cu cât iau mai mult în serios ipoteza de lucru pe care mișcarea mi-o propune, cu atât mai mult văd în jurul meu lucrurile în mod diferit, mai profund, mai adevărat».

Fie Dumnezeuul gândurilor noastre, fie Dumnezeuul istoriei: în fața acestei alternative se află fiecare dintre noi. Nu este o problemă de capacitate mai mare sau mai mică, pentru că la acest nivel al chestiunii, cât de grozavi suntem sau capacitatea de *performance* nu sunt suficiente. E o problemă de abordare, de metodă. Am amintit asta cu multe alte ocazii anul acesta, referindu-ne la Cel-fără-nume. Și în această ultimă perioadă ne-am atras atenția asupra acestui aspect cu ajutorul acelei prețioase formule a lui don Giussani apropo de «istoria particulară» pe care nu obosec să o tot repet: este o «istorie particulară [...] cheia de boltă a concepției creștine a omului, a moralității lui, în raportul lui cu Dumnezeu, cu viața, cu lumea» (L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op.cit., p. 82).

Aceasta este marea provocare pe care o are de abordat fiecare dintre noi. Cum îmi scrie un prieten care a plecat din mișcare și a rămas departe de ea timp de treizeci de ani. Dacă încă nu ați făcut-o, puteți citi scrisoarea lui în *Tracce* din septembrie. După ce a povestit întâmplările din viața sa, spune: «Multe se prăbușesc deasupra noastră. Să te trezești dimineața devine mai greu, și nici măcar pastiluțele „miraculoase” antidepresive par să nu aibă efect. Ești sub povara lucrurilor care trec. Începi să te gândești că frumusețea vieții e deja în urma ta și că [acum] nu mai rămâne mult. Acum nu mai ajunge efortul meu, performanța mea [...]. Ajunși în acest punct, viața se simplifică: fie cristos se scrie cu minusculă, adică este dumnezeul meu, pe care îl pliez după voința și inteligența mea, și atunci doar ne batem joc unul de altul, fie Dumnezeu este Dumnezeuul istoriei noastre [...]. Nu am revenit [vorbește despre el și soția lui] [...] pentru că suntem grozavi. Am revenit pentru că Cineva ne-a vrut din nou acasă» («Întoarcerea acasă, după treizeci de ani», *Tracce*, n. 8/2017, p. 9). S-au întors pentru că s-a întâmplat din nou începutul,

prin întâlnirea cu careva dintre noi, în locul, în realitatea vie a poporului nostru. Vedem asta încontinuu.

De aceea revin mereu la figura Celui-fără-nume, deoarece cunoașterea nouă de sine, cunoașterea Luciei, a vieții și a întregii realități care l-a invadat s-a născut din evenimentul raportului cu Cardinalul Federigo. Dacă nu i s-ar fi întâmplat acel eveniment, care l-a făcut sărac, tot restul n-ar fi fost de ajuns. Nu e că nu ar fi avut judecata limpede și nu ar fi știut că face rău și că nu ar fi simțit remușcările. Știa bine, chiar dacă nu în profunzime, dar nu era suficient ca să poată ieși din acea situație. Pe scurt, Cel-fără-nume ne amintește care este poziția de puritate care ne este redată prin întâlnirea cu Cristos și ne amintește și că metoda originii, a începutului, e aceeași cu a continuării: nu e că creștinismul se întâmplă, ca să zic așa, o dată pentru totdeauna, după care spune „știu” și deci evoluția lui e în seama mea, ci e ceva care îmi este dat mereu din nou, este o privire care îmi este redată acum.

Iată, atunci, cum descrie don Giussani pasul ce trebuie făcut: «Modalitatea prin care se naște criteriul pentru a judeca [...] [este] indicată de cuvântul *privire*. E vorba de a sta în fața evenimentului întâlnit fără a trunchia la un moment dat sinceritatea privirii [pentru că atunci când încetăm să-L mai privim, ne scufundăm, așa cum i s-a întâmplat lui Petru] [...]. O sinceritate a privirii către eveniment este ceea ce permite să se nască în noi criteriul nou de judecată și permite să nu fim prada criteriilor „lumii”» (L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 76). Altfel vom crede că facem o cultură nouă, dar de fapt vom repeta doar ceea ce spune lumea.

Cum se vede dacă evenimentul e prezent sau nu în viața noastră? Dacă ne face mai săraci. Dacă azi plecăm de aici mai săraci, mai dornici – ca Cel-fără-nume – de a sta acolo, cu încăpățănare, la ușa Misterului, a Misterului întrupat, contemporan, care se întâmplă acum prin chipurile companiei noastre și care pentru el se transmite prin chipul Cardinalului Federigo.

Aceasta este maturitatea care ne permite să nu pierdem originea: conștientizarea tot mai clară a faptului că ceea ce ne salvează este Altcineva, conștientizarea, adică, a dependenței noastre, retrizarea în noi a acelei purități, a acelei sărăcii ultime pe care o generează în noi evenimentul lui Cristos și la care ne recheamă Papa în scrisoarea pe care ne-a scris-o cu ocazia încheierii Jubileului milostivirii (am reluat-o la Exercițiile Fraternității). Acea sărăcie de spirit, care ne face să fim disponibili în fața Lui, este semnul „întâmplării” Lui, semnul că Evenimentul se întâmplă acum, mie. Cum arată această persoană care îmi scrie: «De ieri am în mână pass-ul pentru

intrarea la Ziua de Început de An ... Ce provocare este deja doar titlul: „La început nu a fost așa!”, și imediat mă întreb ce loc a luat Cristos în zilele mele, nu de mâine, dar deja acum când o altă zi mi se oferă ca ocazie de recunoaștere și mărturie». «Prietenii mei – niciodată nu am folosit cuvântul „prietenii” atât de conștient ca acum [și v-o repet și eu, la fel de conștient: „Prietenii mei”] –, trebuie să mergem pe acest drum, toți voi care sunteți aici, sunteți aici pentru că ați fost chemați pe acest drum. Vă veți iubi mai mult iubita, vă veți iubi mai mult prietenii, vă veți iubi mai mult copiii, veți ști ce anume înseamnă să vă fie milă, veți ști ce anume înseamnă să iertați, veți ști ce înseamnă să vă sacrificați pentru a construi, pentru ca ceilalți să o ducă mai bine, veți ști să fiți umani, veți fi mai umani, veți fi mai umani. „Cine mă urmează va avea viață veșnică”, care este El, raportul cu El» (L. Giussani, *In cammino. 1992-1998*, BUR, Milano 2014, p. 226-227). Don Giussani nu se clintește niciun milimetru! Viața veșnică este Cristos, salvarea este El. Și doar rămânând legați de El, pe acest drum, putem vedea cum înfloresc relațiile, doar așa putem construi, putem să fim deschiși în fața nevoilor, să fim tot mai umani.

În raportul cu El putem experimenta însutitul: «Umanitatea pe care o aveți în voi va înflori de o sută de ori, va înflori de o sută de ori mai mult decât în alții, și nu va fi nimic care s-o demonteze, care s-o tulbure astfel încât s-o sperie, nu vă veți teme de nimic» (*ibidem*, p. 227), în timp ce totul se descompune imediat ce ne desprindem de El.

Evenimentul lui Cristos dăinuie în istorie, se face văzut azi, prin modalitatea pe care El a ales-o: «Compania noastră este locul în care această prezență „există”, este recunoscută și iubită mai ușor, este locul în care această prezență iartă totul, și tocmai datorită acestei iertări noi toți nu putem rămâne cu brațele încrucișate și vrem să facem ceva bun, binele, binele pentru noi și pentru alții» (*ibidem*, p. 228). Dimensiunile experienței creștine (cultură, caritate și misiune) izvorăsc astfel din sursa care este credința. Nu sunt decuplate (cum voia Kant), ci unite chiar de la origine, expresie a originii. De aceea sunt curios să văd creativitatea care va izvorî din această recuperare a începutului, dacă noi urmăm invitația lui don Giussani, și să văd cum vom răspunde la nevoia pe care o vom găsi în contextele noastre de viață, spre binele tuturor. Cine știe ce noutate de viață vom fi mirați să vedem, așa cum s-a întâmplat vara aceasta în multe vacanțe (spunea deja Davide acest lucru), sau cum se întâmplă în rândul studenților, cum veți putea citi în *Tracce!*

Și care este forma acestui „să fim pentru” al nostru? Mărturia. «Datoria vieții [noastre] este să mărturisim această prezență, s-o recunoaștem și s-o mărturisim» (*ivi*) – nu avem în mâinile

noastre nicio comoară mai mare decât această Prezență –, nu în mod formal, nu ca un lucru deja știut, devitalizat, ci ca răspunsul cel mai pertinent la exigențele vieții. Mișcarea s-a născut tocmai pentru a face experimentabil acest răspuns, și semnul cel mai strălucitor al acestei experiențe este bucuria.

Termin cu invitația pe care ne-o face don Giussani: «Evenimentul lui Cristos are legătură cu momentul de acum, atât de mult încât îl schimbă în mod eficient, mai eficient decât toate resursele sociale pe care ni le putem imagina, deoarece cuvântul „bucurie”, sau „veselie” [care de multe ori lipsește din noi], nu poate fi scopul asigurat de nicio resursă socială chiar și nou concepută [nu este rezultatul a ceva ce facem noi]. Datoria supremă a celui care are credința, a protagonistului istoriei în acest popor nou, este tocmai aceea de a demonstra, de a mărturisi adevărul evenimentului lui Cristos printr-o bucurie care persistă chiar și în situațiile cele mai grele de viață, bucuria fiind testul excepțional, amețitor, al unei schimbări produse, astfel încât revelează o ontologie nouă» (L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 179).

Nu există provocare mai mare decât aceasta, nu există aventură mai fascinantă decât aceasta, mai ales în acest moment istoric. Atunci nimic nu este mai prețios și mai dezirabil decât să se întâmple în noi o privire de om liber, ca să spunem cu cuvintele lui Péguy. Azi nu există nicio idee sau obicei care să poată susține drumul. Totul se bazează pe libertate. Să îi cerem Domnului această privire de om liber, care vrea să fie a lui Cristos datorită unicului motiv pentru care cineva poate decide să Îi aparțină azi: pentru că este Unicul care răspunde la așteptarea inimii noastre.

De aceea să ne urăm să fim fideli acestei conștientizări a Misterului prezent, conștientizare pe care don Giussani ne-a mărturisit-o până în ultimele zile ale vieții sale și la care ne vedem azi mereu rechemați de către papa Francisc prin invitația sa de a reveni la esențial. Nu vor fi energia noastră sau capacitățile noastre cele care vor face să izvorască ceva cu adevărat nou, adevărat, desăvârșit, ci doar Domnul va putea fi creatorul pentru așa ceva, dacă va dori să se mai folosească de micul și zilnicul nostru „da” pentru a continua să genereze acest popor ca semn al speranței pentru toți.

Profit de ocazia Zilei de Început de An ca să subliniez cât de important este ca în comunitățile noastre să avem grijă de anumite gesturi esențiale pentru educația și viața mișcării. Azi subliniez două dintre acestea, printre altele.

Rugăciunea: e nevoie să recunoaștem (cum spunea și giesinul citat) ce anume ne face să repornim, ce anume poate face Domnul, dacă noi conferim timp acestui raport unic care ne generează constant pornind de la faptele care se întâmplă în viață. Deoarece rugăciunea creștină nu e altceva decât memorie; pornind de la Euharistie, cel mai puternic gest de memorie, în sensul cel mai adevărat al termenului, ca eveniment care se întâmplă în momentul în care este celebrată. Dar pentru ca asta să devină drum în noi e nevoie să devină tot mai obișnuită liniștea, ca să ne dea timpul de a reveni asupra anumitor lucruri, altfel mentalitatea comună ne împresoară. Fără liniște nu există posibilitatea ca El să pătrundă în viață. Fecioara păstra totul în inima ei, și de multe ori inima noastră este plină de toate în afară de El, după cum vedem. De aceea nu crește entuziasmul pentru prezența Sa. Dacă nu avem timp pentru acest raport, pentru această memorie, tot restul va suporta consecințele. Ne vom sufoca. Vom putea face de toate, fără ca bucuria să apară pe chipurile noastre. Pentru că lipsește El. Nu ceea ce facem e ceea ce ne face bucuroși, ci acest raport unic cu Cristos care se răsfrânge, apoi, peste întreaga noastră zi. Nu este o alternativă pentru ceea ce avem de făcut: punctul principal este ca acel raport să pătrundă în tot ceea ce facem; altfel tot ceea ce facem nu va face ca viața să fie plină și bucuroasă.

Cântecul: să crească pasiunea pentru cântec; dorința de a cânta tot mai bine împreună este o tensiune pe care nu trebuie s-o pierdem. Toți ne dăm seama ce ajutor este să cântăm bine împreună. Don Giussani ne-a atras la un astfel de mod de a cânta împreună, astfel încât atunci când fiecare cântă pe vocea lui ca să se afirme pe sine se naște ceva absolut insuportabil. Dacă pierdem această tensiune, pierdem ceva esențial. De aceea trebuie să ne dăm timpul pentru a avea grijă de cântec și pentru repetițiile cântecelor în comunitățile noastre, ca să putem transmite un anumit mod de a cânta.

